

Nieuwe arbowet... in een notendop

28 november 2006

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
I Stand van zaken wetgevingstraject.....	3
II Waarop hebben de wijzigingen betrekking?	3
III Kort overzicht van de voornaamste wetswijzigingen	3
IV Uitgebreid overzicht van wijzigingen : internet	4
V Gevolgen voor werknemers, Ondernemingsraden, vakbonden	5
VI De arbocatalogus.....	7
VII Woordenboekje: nieuwe arbotermen.....	8

I Stand van zaken wetgevingstraject

Fase van het wetgevingstraject	Datum
Adviesaanvraag aan de SER	29 oktober 2004
Advies van de SER aan het kabinet	17 juni 2005
Wetsvoorstel naar Tweede Kamer	9 mei 2006
Behandeling Tweede Kamer	wetsvoorstel aangenomen 26 september 2006
Behandeling Eerste Kamer	wetsvoorstel aangenomen 28 november 2006
Wetswijzigingen van kracht	1 januari 2007

II Waarop hebben de wijzigingen betrekking?

1. **De arbowet:** met name een aantal bepalingen over medezeggenschap en informatieverstrekking worden aangepast; verzuimbeleid verdwijnt uit de arbowet.
2. **Het arbobesluit:** een aantal onderwerpen wordt meer in grote lijnen behandeld, een aantal concrete bepalingen verdwijnen, een enkele arbobeleidsregel "promoveert" naar het arbobesluit.
3. **De arbobeleidsregels:** verdwijnen op termijn, na een overgangperiode van maximaal drie jaar
4. **De 'arbocatalogus',** per sector op te stellen door werkgevers en werknemers gezamenlijk, verschijnt, maar wordt niet in de wettekst zelf vermeld
5. **De wetshandhaving:** de Arbeidsinspectie handhaaft de wet, maar kijkt daarbij óók naar de toepassing van de de arbocatalogus, die daartoe getoetst worden, de maximale boetes worden verdubbeld

III Kort overzicht van de voornaamste wetswijzigingen

- de begrippen 'seksuele intimidatie', 'werkdruk' en 'agressie en geweld' worden samengetrokken onder de noemer 'psychosociale arbeidsbelasting'
- verzuimbeleid verdwijnt geheel uit de arbowet
- het arbeidsomstandighedenspreekuur vervalt; de toegang van werknemers tot arbo-deskundigen moet via de Risico Inventarisatie geregeld worden
- bedrijven tot 25 werknemers die gebruik maken van een door de branche goedgekeurd en in de CAO opgenomen instrument voor Risico Inventarisatie, hoeven deze RIE niet meer door de arbodienst te laten toetsen
- de werkgever mag zelf de bedrijfshulpverleningstaken op zich nemen, mits vervanging bij afwezigheid geregeld is; het aantal bedrijfshulpverleners is niet meer aan een wettelijk minimum gebonden, maar wordt bepaald via de Risico Inventarisatie en Evaluatie (RIE)
- ook een aantal andere concrete BHV-bepalingen verdwijnen na een overgangstermijn van 6 maanden uit het Arbobesluit
- de jaarlijkse schriftelijke voortgangsrapportage over de RIE en met name over het plan van aanpak verdwijnen, evenals het verplichte overleg met de OR hierover
- de werkgever hoeft er niet meer voor te zorgen dat elke werknemer kennis kan nemen van de RIE
- het overleg over veiligheid en gezondheid met werknemers in bedrijven zonder OR of PVT dient niet meer vooraf te gebeuren, en beperkt zich tot de risico-inventarisatie en -evaluatie, de organisatie van de "deskundige bijstand"(o.a. preventiemedewerker), de arbodienst, en de bedrijfshulpverlening

- werkgevers en directeurs van bedrijven tot maximaal 25 werknemers mogen zélf preventiemedewerker zijn
- concrete bepalingen over de minimale ruimte waar werknemers recht op hebben (arbobesluit en arbobeleidsregel) vervallen op termijn
- de concrete bepaling over hoeveel daglicht werknemers moeten hebben verdwijnen uit het arbobesluit
- de concrete bepaling dat werknemers die meer dan twee uur staand werk per dag doen, recht hebben op zitgelegenheid, verdwijnt.
- de wettelijke grenswaarden voor gevaarlijke stoffen – zo'n 120 - blijven; de zogenaamde MAC-waarden waaraan werkgevers zich óók dienden te houden – geldig voor 500 gevaarlijke stoffen – verdwijnen
- de bepalingen over een behaaglijk binnenklimaat (arbobesluit en arbobeleidsregel) verdwijnen
- er komen grenswaarden in het arbobesluit voor valgevaar (2,5 meter) , acuut gevaar door gevaarlijke stoffen (o.a. brand, bedwelmingsmiddelen en verstikking)
- er komt een grenswaarde voor het vervoer van personen in werkbakken

IV Uitgebreid overzicht van wijzigingen : internet

- Op www.fnvbouw.nl/arbo een uitgebreid overzicht van alle wezenlijke veranderingen in arbowet en arbobesluit

V Gevolgen voor werknemers, Ondernemingsraden, vakbonden

De nieuwe arbowet is een minder grote verslechtering voor werknemers dan het kabinet aanvankelijk van plan was. De arbocatalogi bieden een mogelijkheid voor werknemers om nieuwe stimulansen te geven aan het verbeteren van arbeidsomstandigheden in hun bedrijf. En het kabinet gaat met onderzoeksinstituten en sociale partners een verkennend gesprek aan over het stellen van gezondheidkundige grenswaarden.

Daarmee is de "winst" (tussen aanhalingstekens) van deze nieuwe arbowet wel omschreven. Verlies is er ook, want de wettelijke bescherming van veiligheid en gezondheid die de overheid aan werknemers biedt gaat er per saldo op achteruit.

Bovendien blijven zowel de arbowet als de handhaving daarvan een ingewikkeld schouwspel van regels, geschriften en bepalingen.

Daarmee mist het kabinet een gouden kans om de arboregels simpeler én tegelijk beter te maken. Een kans die benut had kunnen worden als het kabinet het advies van de SER en de visie van de vakbeweging daadwerkelijk had gevolgd. Die visie is in vier punten samen te vatten:

1. de overheid stelt wettelijke grenswaarden die de grens tussen gezond en ongezond duidelijk markeren vast, voor alle risico's uit arbowet, arbobesluit en arboconvenanten.
2. de overheid stelt in de arbowet de elementaire spelregels en verantwoordelijkheden vast, zoals de voorrang van bronbestrijding boven persoonlijke beschermingsmiddelen en het overleg tussen werkgever en werknemer
3. de overheid handhaaft de wet primair op deze grenswaarden en spelregels
4. werkgevers en werknemers bepalen per bedrijf op welke manier zij aan de risico's voor veiligheid en gezondheid het hoofd bieden, ofwel: beneden de wettelijke grenswaarden blijven. Zij worden daarbij geholpen door een arbocatalogus voor de betreffende sector.

Met name op het eerste onderdeel neemt de overheid tot nu toe zijn verantwoordelijkheid niet of nauwelijks.

Wat zijn de voornaamste gevolgen voor werknemers, ondernemingsraden en vakbonden?

Werknemers	<ul style="list-style-type: none"> - hebben geen recht meer op vrije inzage van de Risico Inventarisatie; wél moet de werkgever voorlichting blijven geven over de risico's waar zij aan bloot staan - hebben niet meer per definitie recht op toegang tot een onafhankelijk deskundige van de arbodienst via het zogenaamde arbeidsomstandighedenspreekuur - krijgen wél vrije toegang tot de op te stellen arbocatalogi - kunnen niet meer terugvallen op wettelijke grenswaarden voor b.v. minimale kantooruimte, daglicht, klimaat en zitgelegenheid - kunnen wél terugvallen op nieuwe wettelijke grenswaarden voor valgevaar, verstikking of bedwelming door gevaarlijke stoffen en
OndernemingsRaden en PVT's	<ul style="list-style-type: none"> - moeten zelf achter een hoop informatie aan, die de werkgever nu uit zichzelf beschikbaar moest stellen - zullen zélf afspraken moeten maken over een vorm van "arbeidsomstandighedenspreekuur" - zullen zélf afspraken moeten maken over een schriftelijke

voortgangsrapportage over het arbo-plan-van-aanpak

- zullen zélf actief moeten opletten dat de wetswijzigingen er niet toe leiden dat de werkgever minder aandacht heeft voor de bescherming van veiligheid en gezondheid

- zullen zélf afspraken moeten maken daar waar wettelijke bepalingen vervallen, tenzij de vakbeweging dit voor de hele sector weet op te lossen

- kunnen helpen voorkomen dat in hun sector de concurrentie ten koste gaat van veiligheid en gezondheid van werknemers, met name door hun eigen werkgever te stimuleren actief te streven naar goede afspraken en arbo-catalogi voor de hele sector waar men toe behoort.

Vakbonden

- moeten proberen per sector de bescherming waar werknemers recht op hebben in stand te houden, bijvoorbeeld via de CAO; zij moeten de gaten die de overheid slaat zien te repareren.

- kunnen dit in een aantal sectoren langs de route van het "borgen van arboconvenanten" bereiken, maar in veel sectoren is die weg er niet.

- moeten per sector zien te komen tot hanteerbare en inhoudelijk verantwoorde arbocatalogi voor de voornaamste gevaren waar werknemers in de betreffende sector geconfronteerd worden

- moeten voorkomen dat sectoren vogelvrij worden omdat er géén goede afspraken en/ of géén goede arbocatalogi tot stand komen

- krijgen misschien óók nog te maken met pogingen van werkgevers en/of overheid om werknemers (extra) te laten betalen voor maatregelen op het gebied van veiligheid en gezondheid, daar waar de arbowet dit per saldo verbiedt.

VI De arbocatalogus

1. Vanaf 1 januari 2007: Met de herziening van de arbowetgeving per 1/1/2007 doet het fenomeen 'arbocatalogus' zijn intrede.
  2. Oplossingenboek: de arbocatalogus is feitelijk een oplossingenboek voor gezondheids- en veiligheidsrisico's die werknemers lopen tijdens hun werk.
  3. Geen wet: de arbocatalogus geeft aan op welke wijze aan wettelijke verplichtingen kan worden voldaan
  4. Hulpmiddel: de arbocatalogus is voor werkgevers en werknemers in bedrijven een hulpmiddel op branche of sectorniveau om keuzes te maken die helpen veiligheids- en gezondheidsrisico's te vermijden of te verminderen.
  5. Niet in de wet, wel in de wetshandhaving: de arbocatalogus heeft geen formele positie in de arbowet zelf. Wél bepaalt hij in niet onaanzienlijke mate de insteek van de Arbeidsinspectie bij het handhaven van de arboregels
  6. Normen en grenswaarden horen in de arbowet: ...maar dat is in de praktijk niet het geval; om eindeloze discussies te beperken is het aan te bevelen om dáár waar concrete normen of grenswaarden noodzakelijk en/of mogelijk zijn, deze op te nemen in de pre-ambule van de catalogus, en/ of in de CAO.
  7. Arbobeleidsregels vervallen: In sectoren waar door de AI goedgekeurde arbocatalogi van kracht zijn, komen de arbo-beleidsregels voor de in de catalogus behandelde onderwerpen te vervallen
  8. Sectorniveau: de arbocatalogus biedt maatwerk-keuzes en oplossingen die passend zijn voor een sector. Van sociale partners – vakbonden en werkgeversorganisaties - wordt dan ook verwacht dat zij per sector vorm geven aan de arbocatalogus, óók waar sectoren niet door een sector-CAO gedekt worden.
De arbocatalogus is ongeschikt om op bedrijfsniveau te worden afgetimmerd: véél uitzoekwerk wordt dan dubbel of driedubbel gedaan, en de toegevoegde waarde is gering.
  9. Einde operatie 2010: uiterlijk 1 januari 2010 vervallen alle arbo-beleidsregels. Voor die tijd moeten sectoren beschikken over een arbocatalogus, op straffe van strengere wetshandhaving door de Arbeidsinspectie
  10. Flankerende afspraken: een arbocatalogus kan pas écht goed werken als ook aandacht is besteed aan flankerende afspraken (b.v. in de CAO) over het gebruik en de effectiviteit ervan
  11. Beheer na 2010: de arbocatalogi moeten ook ná 2010 mee; afspraken over looptijd, beheer en actueel houden zijn van groot belang.
  12. Coördinatie en financiering: wordt thans in FNV- en STAR-verband aan gewerkt, inclusief instrumenten en hulpmiddelen. Naar verwachting gereed eerste kwartaal 2007.
-

VII Woordenboekje: nieuwe arbotermen

doelvoorschrift	<p>Wettelijke bepaling die het te bereiken doel aangeeft. In het geval van de arbowet omschrijven doelvoorschriften het te bereiken beschermingsniveau van werknemers tijdens de arbeid.</p> <p><i>“Doelvoorschriften zijn bepalingen in de wetgeving die de werkgever verplichten tot het realiseren van een beschermingsniveau voor zijn werknemers. Deze doelvoorschriften zijn algemeen of meer gericht op specifieke arbeidsrisico’s.” (memorie van Toelichting op de arbowet)</i></p> <p><u>Voorbeeld:</u> <i>“Tenzij dit redelijkerwijs niet kan worden gevergd moet de werkgever de arbeid zodanig organiseren dat daarvan geen nadelige invloed uitgaat op de veiligheid en de gezondheid van de werknemer” (arbowet artikel 3)</i></p>
middelvoorschrift	<p>Wettelijke bepaling die aangeeft met welke middelen het in een doelvoorschrift vastgelegde doel bereikt dient te worden. In het geval van de arbowet omschrijven middelvoorschriften de manier waarop het door middel van een doelvoorschrift aangegeven beschermingsniveau van veiligheid en gezondheid moet worden bereikt.</p> <p><u>Voorbeeld:</u> <i>“nabij de plaats waar de arbeid wordt verricht een adequate eerste-hulpuitrusting aanwezig” (veiligheidsbepaling bij duikarbeid, arbobesluit 6.15d)</i></p>
concreet doelvoorschrift	<p>Een doelvoorschrift dat gekoppeld is aan een veiligheids- of gezondheidkundige grenswaarde die de grens markeert tussen wat wél en wat niet gezond of veilig is.</p> <p><i>“Een doelvoorschrift is concreet als dit een eenduidige veiligheids- of gezondheidkundige grenswaarde bevat.” (memorie van Toelichting op de arbowet)</i></p> <p><u>Voorbeeld:</u> <i>”- Ter voorkoming of beperking van de blootstelling aan lawaai worden zodanige technische of organisatorische maatregelen genomen dat de risico’s van blootstelling worden weggenomen aan de bron of tot een minimum beperkt... (arbobesluit 6.8.1 -globaal doelvoorschrift) - .... de dagelijkse blootstelling aan lawaai hoger is dan 80 dB(A) of de piekgeluidsdruk hoger is dan 112 Pa (arbobesluit 6.8.7) - grenswaarde)</i></p>
globaal doelvoorschrift	<p>Een doelvoorschrift dat voor ruime interpretatie vatbaar is, omdat het niet gekoppeld is aan een gezondheidkundige of veiligheidskundige grenswaarde.</p> <p><u>Voorbeeld:</u> <i>“De arbeid wordt zodanig georganiseerd, de arbeidsplaats wordt zodanig ingericht, een zodanige productie en werkmethode wordt toegepast of zodanige hulpmiddelen en persoonlijke beschermingsmiddelen, worden gebruikt, dat de fysieke belasting geen gevaren met zich kan brengen voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemer.” (arbobesluit 5.2)</i></p>
procesnorm	<p>Wettelijke bepaling voor een arbeidsrisico waar (nog) geen wettelijke grenswaarde voor bestaat, die aangeeft hoe met het betreffende risico in de onderneming moet worden omgegaan. Volgens de SER kent een procesnorm een algemene beleidsvoeringverplichting in de Arbowet en een uitwerking door middel van een agendabepaling in het Arbobesluit. In de agendabepaling worden de elementen genoemd die onderdeel</p>

	<p>uitmaken van het arbobeleid met betrekking tot het betreffende onderwerp binnen bedrijven. De verdere uitwerking geschiedt in het overleg tussen werkgever(s) en werknemers.</p> <p><i>“Een procesnorm als een vorm van een doelvoorschrift schrijft de werkgever voor een beleidsproces te doorlopen om risico’s te onderkennen, te beoordelen en te beheersen. “(memorie van Toelichting Arbowet)</i></p>
agendabepaling	<p>Deel van een procesnorm dat thuishoort in het Arbobesluit. In de agendabepaling worden de elementen genoemd die onderdeel uitmaken van het arbobeleid met betrekking tot het betreffende onderwerp binnen bedrijven. De verdere uitwerking geschiedt in het overleg tussen werkgever(s) en werknemers.</p> <p><i>“In het Arbobesluit of de Arboregeling kan deze procesnorm vervolgens uitgewerkt worden door middel van een ‘agendabepaling’. In een agendabepaling wordt aangegeven welke elementen deel moeten uitmaken van het beleid dat de werkgever moet voeren”(Memorie van Toelichting Arbowet)</i></p>
grenswaarde	<p>Een grenswaarde markeert de grens tussen gezond en ongezond, tussen veilig en onveilig. De grenswaarde is een concretisering (kwantitatief) van het wettelijk beschermingsniveau voor de gezondheid of veiligheid van werknemers voor een specifiek risico.</p> <p><u>Voorbeeld:</u></p> <p><i>“Voor hand - armtrillingen wordt:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> a. <i>de grenswaarde voor dagelijkse blootstelling, herleid tot een standaardreferentieperiode van acht uur, vastgesteld op $5m/s^2$;</i> b. <i>de actiewaarde voor dagelijkse blootstelling, herleid tot een standaardreferentieperiode van acht uur, vastgesteld op $2,5m/s^2$.</i> <p><i>(arbobesluit 6.11.a)</i></p>
systeembepaling	<p>Bepalingen in de arbowet die gericht zijn op het tot stand brengen van goed management van arbeidsomstandigheden.</p> <p><u>Voorbeeld:</u> <i>de verplichting tot het maken van een Risico Inventarisatie en Evaluatie (arbowet artikel 5)</i></p>
spelregels	<p>In de arbowet: de bepalingen die de verantwoordelijkheden, rechten en plichten aangeven van allen die betrokken zijn bij veiligheid en gezondheid: werkgever, werknemer, preventiemedewerker, arbodienst, bedrijfshulpverlener, arbeidsinspectie.</p> <p><u>Voorbeeld:</u> <i>“De werkgever zorgt ervoor dat de werknemers doeltreffend worden ingelicht over de te verrichten werkzaamheden en de daaraan verbonden risico’s, alsmede over de maatregelen die erop gericht zijn deze risico’s te voorkomen of te beperken” (arbowet art.8.1)</i></p>
“nationale kop”	<p>Wettelijke arbobepalingen die niet rechtstreeks voortvloeien uit Europese regelgeving of door Nederland geratificeerde ILO-verdragen.</p> <p><u>Voorbeeld:</u> <i>“... in een bedrijf of inrichting waar ten hoogste 250 werknemers werkzaam plegen te zijn, ten minste één bedrijfshulpverlener per 50 of minder aanwezige werknemers aanwezig. “ (arbobesluit art. 2.19.2 over het aantal bedrijfshulpverleners in een bedrijf)</i></p>

arbocatalogus	<p>Een “oplossingenboek” voor gevaren waaraan werknemers in een bepaalde sector of branche blootstaan. Een arbocatalogus helpt werknemer en werkgevers bij het maken van keuzes om de blootstelling van werknemers aan gevaren voor veiligheid en gezondheid op het werk weg te nemen of te beperken.</p> <p>Een goede arbocatalogus behandelt minimaal de voornaamste risico's van een gehele sector (1), geeft zo mogelijk meerdere praktische oplossingen voor een probleem (2), is 'op maat gesneden voor een sector' (3) en voor ieder begrijpelijk en toegankelijk (4).</p> <p><u>Voorbeeld:</u></p> <p>- Meetkoffer houtstof en geluid voor de timmerindustrie</p>
sectorbrochure/ branchebrochure	<p>Een brochure waar de Arbeidsinspectie aangeeft welke inspectieprioriteiten zij in een sector hanteert bij het handhaven van de arbowetgeving, en op welke wijze inspecties plaats vinden.</p> <p><u>Voorbeeld:</u> <i>branchebrochure houthandel</i></p>